

РОЗДІЛ 4 ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336.71

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/3-88-10>

Ільчук П. Г.
Коць О. О.
Карда А. І.

Національний університет «Львівська політехніка»

КРЕДИТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ СТИМУЛЮВАННЯ

У статті досліджено сучасний стан кредитування економіки України. Проаналізовано структуру та динаміку кредитного портфеля українських банків за 2013–2021 рр. та ідентифіковано основні причини виявлених змін. Детальну увагу зосереджено на аналізуванні ефективності діяльності підприємств та частки непрацюючих кредитів, що дало змогу ідентифікувати циклічність цих процесів. Детальну увагу зосереджено на аналізуванні динаміки процентних ставок по кредитах, виявлено, що для кредитів юридичним особам існувало постійне зниження процентних ставок за усіма видами кредитів відповідно до їхніх термінів. Також сформовано основні напрями стимулювання кредитування економіки України, такі як здійснення монетарної політики, спрямованої на утримання інфляції в межах таргету, забезпечення прозорості функціонування банківської системи та її нормативно-правового регулювання, участь держави у великих інвестиційних проєктах, зменшення податкового навантаження за умови реалізації підприємством інноваційних проєктів, спрямованих на досягнення стратегічних цілей держави, таких як екологізація та діджиталізація суспільного життя та бізнесу.

Ключові слова: кредит, стимулювання, проценті ставки, держава, економіка.

Постановка проблеми. Банківська сфера відіграє ключову роль у системі економічних відносин як у високорозвинених країнах, так і в тих, що розвиваються. Основною її функцією є перерозподіл фінансових ресурсів шляхом акумулювання вільних коштів у одних суб'єктів ринку й потреби в них у інших. Постійні кризи, що супроводжують економіку України, дають змогу зрозуміти, наскільки банківська система потребує оновлення і стимулювання, зокрема в розрізі кредитування економіки.

Кредитування для юридичних та фізичних осіб має різне спрямування. Для юридичних осіб кредити часто виконують роль інвестицій, забезпечуючи впровадження нових технологій, оновлення матеріально-технічної бази, розширення виробництва, що позитивно впливає як на динаміку ВВП, так і на загальний добробут у державі, тому найбільш поширеними серед юридичних осіб є інвестиційні кредити. Для фізичних осіб кредити перш за все спряють забезпеченню тимчасових потреб населення, підтримуючи їхню купівельну спроможність, тому найбільш поширеними серед фізичних осіб є споживчі кредити.

Стимулювання кредитування економіки сьогодні є одним із пріоритетних завдань НБУ, адже це дасть змогу вивести економіку зі стагнації, забезпечить зростання ВВП та підвищення добробуту в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці досліджують кредитування з різ-

них ракурсів, зокрема щодо сутності, ролі в економічному зростанні, динаміки та впливу на окремі макропоказники. А.В. Герасименко досліджує особливості кредитування промислових підприємств [3, с. 35–42], а також розкриває взаємозв'язок між обсягами кредитування та рівнем розвитку промисловості України. Автор наголошує на тому, що промисловість потребує нарощення кредитування, адже багато підприємств перебувають на межі банкрутства, але, з іншого боку, їхня неплатоспроможність виступає значним ризиком для банків, а задля стимулювання кредитування пропонує вдосконалювати кредитні продукти та послуги, залучати підприємства до участі у міжнародних фінансово-кредитних програмах розвитку, збільшувати терміни кредитування, знижувати проценті ставки тощо. І.М. Дейсан дослідив вплив на обсяги кредитування та кредитні ставки таких показників, як ставка рефінансування, ліквідність банківської системи, девальвація гривні щодо долара США, та довів, що зміна ліквідності буде впливати на кредитування домогосподарств, нефінансових корпорацій і сільського господарства, тоді як облікова ставка впливатиме на промисловість та будівництво. Курс долара впливає опосередковано, проте 1% девальвації гривні спричиняє зниження кількості гривневих кредитів на 0,1% [5, с. 36–41].

Дослідження М.В. Дубини, Н.О. Разгуліної, О.М. Маруги розкриває особливості

іпотечного кредитування, необхідність його стимулювання, а також вплив на розвиток економіки України [7]. Автори стверджують, що стимуляційних заходів щодо цього виду кредитування повинні вживати державні органи влади, зокрема це заходи, спрямовані на нормалізування фінансового стану усіх учасників ринкових відносин. І.А. Бержанір досліджує розвиток кредитування в агросекторі, а для стимулювання кредитування рекомендує заохочувати банки до інвестування в інноваційні проекти та встановити обмеження щодо величини кредитних ставок [1, с. 26–30]. В.В. Коваленко та Н.В. Радова досліджують особливості кредитування малих та середніх підприємств [9], акцентуючи увагу на їхній схильності до короткострокового запозичення, адже переважно позики використовуються для погашення операційних витрат, а не для інвестування у виробництво. Для стимулювання кредитування автори пропонують знижувати процентну ставку, збільшувати кількість банківських програм для малого та середнього бізнесу.

М.В. Бодрецький зазначає, що до 2019 р. найбільшу частку активів банків складали надані кредити (близько 80%) [2, с. 111–119]. Проте з 2019 р. обсяги кредитування зменшуються. О.М. Чубка наголошує на тому, що одна з причин невисокого рівня кредитування в Україні – це велика кількість збиткових підприємств, відповідно, їхня неможливість у користуванні послугами запозичень [15, с. 314–319]. Також у дослідженні прописані певні завдання щодо стимулювання кредитування, такі як підвищення прозорості банківської системи, підтримка платоспроможності банків, стимулювання зниження ставок по кредитах. Д.М. Гладких у своєму дослідженні наводить причини скорочення кількості наданих довгострокових кредитів останніми роками [4, с. 248–253]. Для відновлення банківського сектору автор рекомендує сприяти залученню додаткових довгострокових пасивів, забезпечувати збалансовану валютну структуру банківських кредитів. А.А. Москальов та Я.В. Стельмах висвітлюють причини низького кредитування фізичних осіб [11, с. 48–51]. Автори зазначають, що основною причиною незацікавленості банків у наданні кредитів фізичним особам є неплатоспроможність позичальника, відповідно, ризик неповернення коштів, тому для стимулювання кредитування автори рекомендують удосконалити методики оцінювання платоспроможності позичальника, удосконалити систему контролю за позичальниками, впровадити адміністративні заходи щодо порушників кредитних договорів. Д.Б. Клименко пропонує для розвитку кредитування та стимулювання населення до запозичень сприяти зниженню вартості кредитних послуг [8, с. 73–78].

К.П. Побоча зазначає, що у 2019 р. частка наданих кредитів домогосподарствам стано-

вила близько 20%, з них 73% складали споживчі кредити, тому для стимулювання кредитування економіки автор пропонує знизити ставки по кредитах, а також оновити законодавчу базу щодо банківського кредитування [13, с. 99–103].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У проаналізованих наукових дослідженнях основним заходом зі стимулювання кредитування економіки автори вважають зменшення процентної ставки по кредитах, проте єдиного системного погляду на наявну проблему не сформовано. Сьогодні потребує удосконалення система державного стимулювання кредитування економіки, а також розроблення об'єктивних підходів до вдосконалення кредитування суб'єктів господарювання задля відновлення економіки України після рецесії.

Мета статті. Головною метою роботи є дослідження сучасного стану та динаміки обсягів кредитування економіки України, ідентифікація ключових причин виявлення змін у обсягах кредитування та формування напрямів стимулювання кредитування економіки для виходу з кризи.

Виклад основного матеріалу. До 2019 р. у середньому 80% усіх акумульованих коштів банків використовувалися для кредитування. З огляду на значну частку непрацюючих кредитів у кредитному портфелі банків після 2019 р. активи банків почали зростати за рахунок купівлі ОВДП, а частка наданих кредитів стала поступово знижуватися. За станом на 2021 р. вона становить 52,87%.

Структуру та динаміку кредитного портфеля українських банків наведено в табл. 1.

В Україні більша частка наданих кредитів припадає на суб'єктів господарювання (юридичних осіб) і складає у 2021 р. 78,04%, хоча ще у 2016 р. ця частка становила 82,26%. Частка наданих кредитів фізичним особам має тенденцію до зростання, проте незначною мірою, а саме в межах 1–2%. Темп приросту кількості наданих кредитів має тенденцію до спаду у періоди криз і закономірно зростає у періоди економічного зростання, тому задля виходу з кризи заходи щодо стимулювання кредитування є одними з найбільш дієвих, адже дають змогу «розігріти» економіки до докризового рівня.

Проблемою 2020–2021 рр. є значне зменшення обсягів кредитування (на 6,13% та 6,87% щороку), що відбувалося саме внаслідок скорочення кредитування суб'єктів господарювання (на 9,12% та 8,24% відповідно). Такі тенденції у кредитуванні економіки лише поглиблюють кризу, зумовлену пандемією COVID-19, тому Україні надзвичайно важливо стимулювати кредитування економіки.

Динаміка кредитування суб'єктів господарювання значною мірою залежить від ефективності їхньої діяльності, адже для банку ключовим є повернення наданих у тимчасове

Таблиця 1

Структура та динаміка кредитного портфеля українських банків за 2013–2021 рр.

Роки	Кредити, надані клієнтам, млн. грн.	Темп приросту обсягу наданих кредитів, %	Обсяг кредитів, наданих юридичним особам, млн. грн.	Частка кредитів, наданих юридичним особам, у загальному обсязі наданих кредитів, %	Обсяг, кредитів, наданих фізичним особам, млн. грн.	Частка кредитів, наданих фізичним особам, у загальному обсязі наданих кредитів, %
2013	815 327	–	609 202	74,72	161 775	19,84
2014	911 402	11,78	698 777	76,67	167 773	18,41
2015	1 006 358	10,42	802 582	79,75	179 040	17,79
2016	1 009 768	0,34	830 632	82,26	175 711	17,40
2017	996 205	-1,34	840 017	84,32	154 802	15,54
2018	1 074 702	7,88	897 460	83,51	175 662	16,35
2019	1 105 954	2,9	904 750	81,81	198 441	17,94
2020	1 038 136	-6,13	822 237	79,20	211 317	20,36
2021	966 823	-6,87	754 488	78,04	200 944	20,78

Джерело: сформовано за даними джерела [10]

користування кредитних ресурсів своєчасно та з відповідною оплатою за послугу такого користування, тому динаміка ефективності діяльності підприємств є ідентичною динаміці обсягів кредитування: чим вищою є рентабельність діяльності підприємств, тим вищими будуть обсяги кредитування. Це явище пояснюється, з одного боку, спроможністю підприємства повернути кредитні ресурси банку, а з іншого боку, бажанням суб'єкта господарювання розширювати бізнес, який приносить прибуток. Відповідно, отримуємо симетрично протилежні динаміки показників частки збиткових підприємств та частки непрацюючих кредитів (рис. 1), що доводить взаємозв'язок між обсягами кредитування та ефективністю діяльності підприємств, адже якщо підприємство збиткове, то своєчасно повернути кредит для нього проблематично, відповідно, зростає частка непрацюючих кредитів.

Як бачимо, однією з основних проблем низьких обсягів кредитування в Україні є велика кількість збиткових підприємств. Щороку цей показник становить близько 30–40% і має тенденцію до зростання у періоди рецесії.

На це впливає багато чинників, зокрема спад інвестицій у цей період, високий рівень інфляції, зниження купівельної спроможності національної валюти. Одним зі шляхів вирішення цієї проблеми могло б стати кредитування економіки, проте внаслідок неплатоспроможності збиткових підприємств банки не хочуть забезпечувати їх кредитними ресурсами, адже розуміють, що ризик неповернення кредиту є високим, як наслідок, бізнес стає дуже вразливим до змін в економіці і банкрутує, тобто фактично ми отримуємо замкнуте коло: без кредитів неможливо забезпечити економічне зростання, а без наявного економічного зростання (ефективності діяльності економічних суб'єктів) неможливо

забезпечити зростання обсягів кредитування, основною метою якого є стимулювання економічного зростання. Вважаємо, що цей цикл можна розірвати виключно шляхом державного втручання, адже ні банкам, ні підприємствам це не вигідно у сучасних умовах господарювання.

Нині проблема збиткових підприємств не є єдиною перешкодою до повноцінного розвитку кредитування, велика частка непрацюючих кредитів також чинить свій негативний вплив. З 2014 р. спостерігається тенденція до зростання цього показника (рис. 1), а у 2018 р. він досягнув свого піку, склавши 54,5%. На це вплинуло декілька чинників. Перш за все запровадження НБУ більш жорстких правил щодо визнання кредитів непрацюючими, водночас підвищилися вимоги до оцінки якості активів банків. Окрім цього, після націоналізації АТ КБ «Приватбанк», який є лідером за обсягом кредитного портфеля, його кредити були визнані також непрацюючими. Непрацюючі кредити є проблемою у діяльності банків, адже знижують ефективність їхньої діяльності, відволікають ресурси з активних операцій і фактично є причиною переорієнтації діяльності банків, для яких кредитна діяльність є основною (зазначимо, що кредитна діяльність є основною у діяльності практично усіх універсальних банків, а також є джерелом формування основної частки доходів банків).

Проаналізувавши наукову літературу, присвячену заходам стимулювання кредитування, ми виявили, що більшість авторів пропонує знижувати процентні ставки по кредитах, стверджуючи, що це матиме позитивний вплив на динаміку обсягів кредитування. Фактично на обсяги кредитування впливає не лише процента ставка, але й умови кредитування, вимоги щодо отримання кредиту тощо.

Динаміку процентних ставок по кредитах за 2013–2020 рр. наведено на рис. 2.

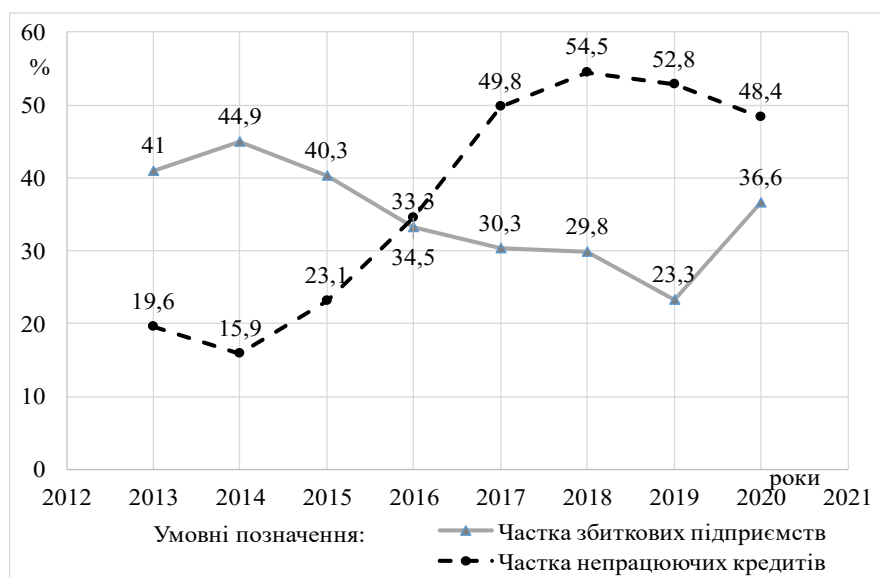

Рис. 1. Порівняльна динаміка частки збиткових підприємств та непрацюючих кредитів за 2013–2020 рр.

Джерело: сформовано за даними Національного банку України [12] та Державної служби статистики України [6]

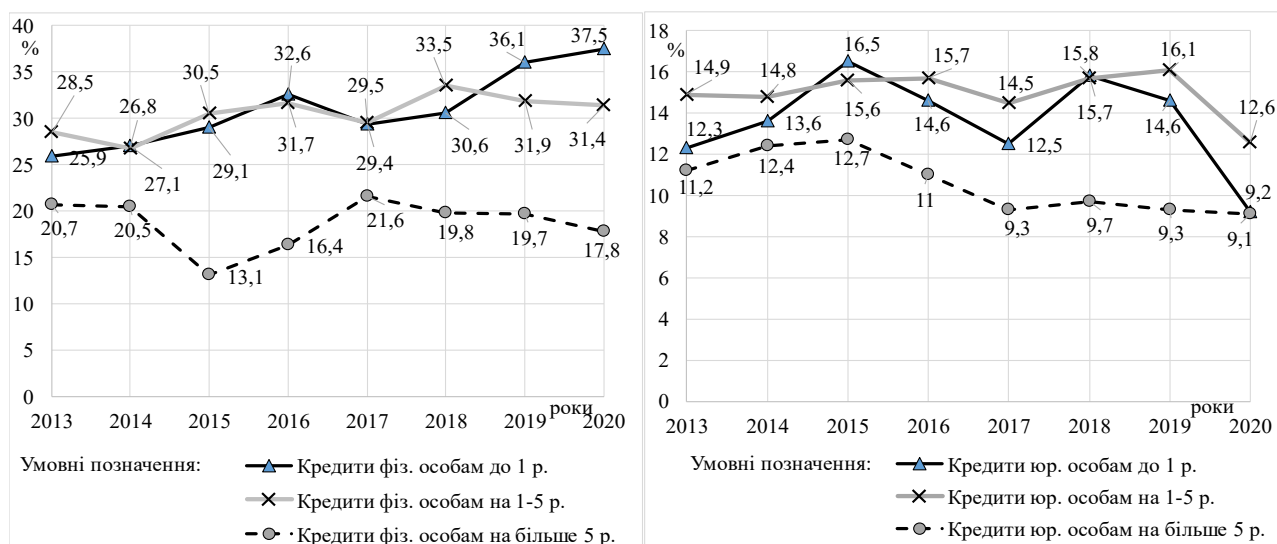

Рис. 2. Динаміка процентних ставок по кредитах за 2013–2020 рр.

Джерело: сформовано за даними Національного банку України [12]

З рис. 2 чітко можемо простежити, що впродовж аналізованого періоду наявне зниження процентних ставок по довгострокових кредитах як для фізичних, так і для юридичних осіб, а також існує зниження процентних ставок по всіх кредитах (відповідно до термінів надання) для юридичних осіб. Така зміна процентних ставок мала б стимулювати зростання обсягів кредитування серед юридичних осіб, проте фактично цього не відбувається.

Так, у країнах Європейського Союзу ставки по кредитах для юридичних осіб є значно нижчими, ніж в Україні, що чинить відповідний негативний тиск на зміну обсягів кредитування в Україні. Проте можливість залучення кредитних ресурсів на міжнарод-

них ринках є далеко не у всіх українських підприємств.

Якщо ж говорити про процентні ставки по коротко- та середньострокових кредитах для фізичних осіб, то вони зростали впродовж аналізованого періоду, що мало негативний вплив на зміну обсягів кредитування. З одного боку, зростання процентних ставок зумовлено зростанням інфляції та ризику неповернення кредитних ресурсів, тобто є об'єктивно обумовленим. З іншого боку, таке зростання зумовлює зменшення обсягів кредитування фізичних осіб, які фактично залучають ресурси для купівлі товарів довгострокового користування, тобто зростання обсягів кредитування фізичних осіб потен-

ційно сприятиме зростанню економіки, адже підприємства зможуть пришвидшити реалізацію продукції, зменшити витрати на її зберігання, отримати кошти для подальшого інвестування у свою діяльність.

Можемо стверджувати, що задля стимулювання кредитування економіки необхідним є зниження усіх процентних ставок, а не лише ставок по кредитах для юридичних осіб, оскільки кредитування фізичних осіб також сприяє економічному зростанню.

Проте для зменшення процентних ставок потрібно створити економічні передумови, адже змусити банки, які є комерційними установами та працюють задля отримання прибутку, працювати «в мінус» неможливо. За умови жорсткого регулювання кредитної діяльності банків з боку НБУ отримуємо виключно негативні ефекти, такі як закриття банків, переорієнтація діяльності з кредитної на інвестиційну чи іншу, що дозволена законодавством. Такі дії НБУ є неприпустимими, адже ринкова економіка не передбачає жорсткого втручання, оскільки це негативно впливає на прозорість діяльності суб'єктів господарювання.

Отже, для стимулювання кредитування НБУ потрібно здійснювати монетарну політику, спрямовану на утримання інфляції в межах таргету, забезпечувати прозорість функціонування банківської системи та її нормативно-правового регулювання. Також позитивний вплив на обсяги кредитування матимуть державна участь у великих інвестиційних проєктах, зменшення податкового навантаження за умови реалізації підприємством інноваційних проєктів, спрямованих на досягнення стратегічних цілей держави, таких як екологізація та діджиталізація суспільного життя та бізнесу.

Висновки і пропозиції. Кредитування відіграє важливу роль у стимулюванні економіки як у період рецесії, так і під час економічного зростання. Суттєвого значення кредитування

набуває в контексті позик для суб'єктів господарювання, набуваючи форми інвестицій та стимулюючи виробничий потенціал країни. Незважаючи на позитивну тенденцію обсягів кредитування в період 2015–2019 рр., з 2020 р. обсяги кредитування економіки щороку скорочуються. Є різні пояснення цього явища, адже причини також різні. По-перше, це значне число збиткових підприємств, з якими банки не хочуть співпрацювати, враховуючи високий ризик неповернення коштів. По-друге, це велика кількість непрацюючих кредитів, що зумовлює зниження ефективності кредитної діяльності банків та їхню переорієнтацію в інші види діяльності, зокрема інвестиційну. Третью групою причин є сукупність макроекономічних чинників, таких як високий рівень інфляції, нестабільність роботи банків, коливання валютних курсів, пандемія COVID-19, військовий конфлікт, що чинять негативний вплив на обсяги кредитування економіки. З 2015 р. у банківській системі України було здійснено багато структурних змін, проте нестабільна політична й військова ситуація в країні, пандемія COVID-19, низький рівень життя й проблеми з ліквідністю активів чинять опір заходам зі стимулювання кредитування та розвитку економіки країни.

Державна роль у стимулюванні кредитування економіки в періоди криз є однією з найвагоміших, адже вплив держави може і має бути різноплановим, проте повинен враховувати умови господарювання, стан економіки та перспективи подолання наслідків кризи, що зумовила негативні економічні зміни.

У подальших дослідженнях доцільно детальну увагу приділити ідентифікації та оцінюванню чинників, що визначають динаміку обсягів кредитування економіки, побудові моделі впливу на обсяги кредитування, а також розробленню механізму стимулювання кредитування для України.

Список використаних джерел:

1. Бержанір І.А. Банківське кредитування: сучасний стан та перспективи розвитку. *Modern Economics*. 2020. № 20. С. 26–30.
2. Бодрецький М.В. Системні проблеми кредитування суб'єктів господарювання. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 2 (64). С. 111–119.
3. Герасименко А.В. Сучасні особливості банківського кредитування промислових підприємств. *Вісник Університету банківської справи*. 2020. № 2 (38). С. 35–42.
4. Гладких Д.М. Оздоровлення банківської системи як ключовий фактор відновлення корпоративного кредитування в Україні. *Проблеми економіки*. 2017. № 3. С. 248–253.
5. Дейсан І.М. Підвищення ефективності монетарної політики шляхом оцінювання її ефектів на кредитування через секторально відкалібровані канали монетарної трансмісії. *Вісник Університету банківської справи*. 2020. № 1 (37). С. 36–41.
6. Державна служба статистики України : офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.06.2021).
7. Дубина М.В., Разгуліна Н.О., Маруга О.М. Особливості розвитку системи банківського іпотечного кредитування фізичних осіб в Україні. *Фінансові дослідження*. 2018. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2018_2_12 (дата звернення: 01.06.2021).
8. Клименко Д.Б. Перспективи відродження кредитування в Україні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка*. 2018. № 10. С. 73–78.
9. Коваленко В.В., Радова Н.В. Банківський кредит у формуванні фінансово-інвестиційного механізму розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. *Економіка та суспільство*. 2020. № 22. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-3> (дата звернення: 10.06.2021).

10. Мінфін. Основні показники діяльності банків. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat> (дата звернення: 10.06.2021).
11. Москальов А.А., Стельмах Я.В. Сучасний стан та заходи стимулювання кредитування фізичних осіб в Україні. *ЛОГОС. Мистецтво наукової думки*. 2018. № 1. С. 48–51.
12. Національний банк України : офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 10.06.2021).
13. Побоча К.П., Білюк В.А., Гарник М.О. Сучасний стан банківського кредитування в Україні: проблеми та шляхи їх подолання. *Бізнес-навігатор*. 2020. Вип. 2 (58). С. 99–103.
14. Середя О.О. Банківське кредитування як джерело розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання. *Причорноморські економічні студії*. 2019. № 48–3. С. 113–118.
15. Чубка О.М. Державна політика стимулювання кредитування оборотних активів у корпоративному секторі. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.6. С. 314–319.

References:

1. Berzhanir I.A. (2020) Bankivske kredytuvannya: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Bank lending: current status and prospects for development]. *Electronic scientific professional edition on economics "Modern Economics"*, no. 20, pp. 26–30.
2. Bodretskyi M.V. (2019) Systemni problemy kredytuvannya subiektiv hospodariuvannya [Systemic problems of lending to business entities]. *Scientific view: economics and management*, no. 2 (64), pp. 111–119.
3. Herasymenko A.V. (2020) Suchasni osoblyvosti bankivskoho kredytuvannya promyslovykh pidpriemstv [Modern features of bank lending to industrial enterprises]. *Bulletin of the University of Banking*, no. 2 (38), pp. 35–42.
4. Hladkykh D.M. (2017) Ozdorovlennia bankivskoi systemy yak kliuchovyi faktor vidnovlennia korporativnoho kredytuvannya v Ukraini [Recovery of the banking system as a key factor in the restoration of corporate lending in Ukraine]. *Problems of Economics*, no. 3, pp. 248–253.
5. Deisan I.M. (2020) Pidvyshchennia efektyvnosti monetarnoi polityky shliakhom otsiniuvannya yii efektyv na kredytuvannya cherez sektoralno vidkalibrovani kanaly monetarnoi transmisii» [Improving the effectiveness of monetary policy by assessing its effects on lending through sectoral calibrated channels of monetary transmission]. *Bulletin of the University of Banking*, no. 1 (37), pp. 36–41.
6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, ofitsiyni sait [State Statistics Service of Ukraine, official website] (2021). Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 01 June 2021).
7. Dubyna M.V., Razghulina N.O., Maruha O.M. (2018) Osoblyvosti rozvytku systemy bankivskoho ipotechnoho kredytuvannya fizychnykh osib v Ukraini [Features of development of the system of bank mortgage lending to individuals in Ukraine]. *Financial research*, no. 2. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/find_2018_2_12 (accessed 01 June 2021).
8. Klymenko D.B. (2018) Perspektyvy vidrodzhennia kredytuvannya v Ukraini [Prospects for the revival of lending in Ukraine]. *Scientific Notes of Ostroh Academy National University, "Economics" series*, no. 10, pp. 73–78.
9. Kovalenko V.V., Radova N.V. (2020) Bankivskiy kredyt u formuvanni finansovo-investytsiynoho mekhanizmu rozvytku maloho ta serednoho pidpriemnytstva v Ukraini [Bank credit in the formation of financial and investment mechanism for the development of small and medium enterprises in Ukraine], *Economy and Society*, no. 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-3> (accessed 10 June 2021).
10. Minfin. Osnovni pokaznyky diialnosti bankiv [Ministry of Finance. The main indicators of banks] (2021). Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat> (accessed 10 June 2021).
11. Moskalov A.A., Stelmakh Ya.V. (2018) Suchasnyi stan ta zakhody stymuliuvannya kredytuvannya fizychnykh osib v Ukraini [The current state and measures to stimulate lending to individuals in Ukraine]. *Scientific journal "ЛОГОС. The art of scientific thought"*, no. 1, pp. 48–51.
12. Natsionalnyi bank Ukrainy, ofitsiyni sait [National Bank of Ukraine, official website] (2021). Available at: <https://bank.gov.ua> (accessed 10 June 2021).
13. Pobocha K.P., Biliuk V.A., Harnyk M.O. (2020) Suchasnyi stan bankivskoho kredytuvannya v Ukraini: problemy ta shliakhy yikh podolannia [The current state of bank lending in Ukraine: problems and ways to overcome them]. *Scientific and production journal "Business Navigator"*, vol. 2 (58), pp. 99–103.
14. Sereda O.O. (2019) Bankivske kredytuvannya yak dzherelo rozvytku finansovoho potentsialu subiektiv hospodariuvannya [Banking lending as a source of financial potential of business entities]. *Black Sea Economic Studies*, no. 48-3, pp. 113–118.
15. Chubka O.M. (2014) Derzhavna polityka stymuliuvannya kredytuvannya oborotnykh aktyviv u korporativnomu sektori [State policy of stimulating lending of current assets in the corporate sector]. *Scientific Bulletin of UNFU*, vol. 24.6, pp. 314–319.

Ильчук П. Г.

Коць О. О.

Карда А. И.

Национальный университет «Львовская политехника»

КРЕДИТОВАНИЕ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И НАПРАВЛЕНИЯ СТИМУЛИРОВАНИЯ

Резюме

В статье исследовано современное состояние кредитования экономики Украины. Проанализированы структура и динамика кредитного портфеля украинских банков за 2013–2021 гг. и идентифицированы основные причины выявленных изменений. Подробное внимание сосредоточено на анализе эффективности деятельности предприятий и доли неработающих кредитов, что позволило идентифицировать цикличность этих процессов. Подробное внимание сосредоточено на анализе динамики процентных ставок по кредитам, выявлено, что для кре-

дитов юридическим лицам существовало постоянное снижение процентных ставок по всем видам кредитов в соответствии с их сроками. Также сформированы основные направления стимулирования кредитования экономики Украины, такие как осуществление монетарной политики, направленной на удержание инфляции в пределах таргета, обеспечение прозрачности функционирования банковской системы и ее нормативно-правового регулирования, участие государства в крупных инвестиционных проектах, уменьшение налоговой нагрузки при условии реализации предприятием инновационных проектов, направленных на достижение стратегических целей государства, таких как экологизация и диджитализация общественной жизни и бизнеса.

Ключевые слова: кредит, стимулирование, процентные ставки, государство, экономика.

Pchuk Pavlo
Kots Olha
Karda Alla

Lviv Polytechnic National University

LENDING TO THE ECONOMY OF UKRAINE: CURRENT SITUATION AND DIRECTIONS OF INCENTIVES

Summary

Stimulating lending to the economy today is one of the priorities of the National Bank of Ukraine. It will help to bring the economy out of stagnation, ensure GDP growth and increase welfare in the country. The article examines the current state of lending to the economy of Ukraine. A review of the scientific literature focuses on analyzing the proposals of scientists to stimulate lending. During the research, the structure and dynamics of the loan portfolio of Ukrainian banks for 2013–2021 were analyzed and the main reasons for the changes were identified. In Ukraine, the largest share of loans falls on business entities and in 2021 it is 78.04%. In 2016 this share was equal to 82.26%. The dynamics of lending to business entities largely depends on the efficiency of their activities, which is why detailed attention is focused on analyzing the efficiency of enterprises and the share of non-performing loans, which allowed identifying the cyclical nature of these processes. Currently, the problem of unprofitable enterprises is not the only obstacle to the full development of lending, a large proportion of non-performing loans also has a negative impact. Detailed attention was focused on the interest rates dynamics analysis and it was found that for loans to business entities there was a constant decrease in interest rates on all types of loans in accordance with their terms. In order to stimulate lending to the economy, it is necessary to reduce all interest rates, not just interest rates on loans to business entities, as lending to individuals also contributes to economic growth. The main directions of stimulating lending to Ukraine's economy have also been formed, which, first of all, should take place at the state level through the implementation of monetary policy aimed at keeping inflation within the target, ensuring transparency of the banking system and its regulation, state participation in large investment projects, reducing the tax burden provided that the business entities which implement innovative projects aimed at achieving strategic goals of the state, such as greening and digitalization of public life and business.

Keywords: credit, incentives, interest rates, state, economy.